

УДК 37.091.2

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2020-67-7-17>

АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

© Бакатанова В.Б., Потьомкіна К.Г.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про авторів:

Бакатанова Вероніка Борисівна, ORCID: 0000-0003-0862-5390, bakatanova@gmail.com; кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

Потьомкіна Ксенія Геннадіївна, ORCID: 0000-0001-9422-2904; ksenijapotjomkina@gmail.com; студентка магістратури групи ДМП-ПВШ18; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

У статті розкриваються особливості підготовки здобувачів професійної освіти – студентів вищих та учнів професійних (професійно-технічних) закладів освіти. Проведений аналіз літературних джерел дозволив визначити певні протиріччя між невірно підібраними засобами та методами навчання для формування загальнокультурного та загальноосвітнього рівнів студентів і учнів, з одного боку, та вимогами системи освіти та потребами студентів, з іншого.

Із метою визначення поточного рівня та напрямку навчальної мотивації було проведено анкетування студентів УПА та учнів професійних (професійно-технічних) закладів освіти, а також анкетування щодо виявлення причин певної мотивації. Користуючись результатами проведеного опитування студентів і учнів закладів професійної освіти, а також уявленням про педагогічну систему, розробленим Н.В. Кузьміною, були визначені психолого-педагогічні умови формування навчальної мотивації студентів. У відповідності до визначених психолого-педагогічних умов формування навчальної мотивації студентів було створено алгоритм формування мотивації навчальної діяльності студентів. Він побудований таким чином, щоб мати змогу впливати на причини певної мотивації в рамках програми підготовки фахівців та особистого досвіду викладача. До переваг алгоритму можна віднести достатню точність визначення поточного рівня мотивації до навчання, а також виявлення позитивних та негативних факторів навчального процесу, що впливають на рівень мотивації. Також алгоритм враховує поточний рівень наявних знань, вмінь та навичок студентів (учнів). Серед недоліків, не дивлячись на універсальність алгоритму, можна зазначити його довгостроковість реалізації для груп із середнім та низьким рівнем мотивації.

На підставі обробки отриманих статистичних даних було зроблено висновок, що ефективність використання алгоритму для виявлення факторів мотивації та впливу на них підтверджується зростанням уміння застосовувати отриману інформацію на практиці, проявом ініціативи з боку студентів й учнів та позитивним ставленням до обраної спеціальності.

Перспективи подальших досліджень цієї проблематики полягають у психолого-педагогічних дослідженнях мотивації фахового навчання на різних щаблях системи професійної освіти.

Ключові слова: алгоритм формування, навчальна мотивація, психолого-педагогічні умови, здобувачі професійної освіти.

Бакатанова В.Б., Потьомкіна К.Г. «Алгоритм формування учебной мотивации соискателей профессионального образования».

В статье раскрыты особенности подготовки соискателей профессионального образования – студентов высших и учащихся профессиональных (профессионально-технических) образовательных учреждений. Проведенный анализ литературных источников позволил выявить определенные противоречия между неверно подобранными средствами и методами обучения формирования общекультурного и общеобразовательного уровней студентов и учащихся, с одной стороны, и требованиями системы образования и потребностями обучаемых, с другой.

С целью определения текущего уровня и направления мотивации было проведено анкетирование студентов УИПА и учеников профессиональных (профессионально-технических) учебных заведений, а также анкетирование по выявлению причин определенной мотивации. Используя результаты

проведеного опроса студентів і учасників заведень професійного освіти, а також представлення про педагогічну систему, розроблене Н.В. Кузьминой, були визначені психолого-педагогічні умови формування навчальної мотивації студентів, учасників. Відповідно до визначених психолого-педагогічними умовами формування навчальної мотивації студентів був розроблений алгоритм формування мотивації навчальної діяльності студентів. Він побудований таким чином, щоб мати можливість впливати на причини певної мотивації в межах програми підготовки фахівців і особистого досвіду викладача. До переваг алгоритму можна віднести достатню точність визначення поточного рівня мотивації до навчання, а також виявлення позитивних і негативних факторів навчального процесу, які впливають на рівень мотивації. Також алгоритм враховує поточний рівень наявних знань, умінь і навичок студентів (учасників). Серед недоліків, незважаючи на універсальність алгоритму, можна відзначити його тривалість реалізації для груп навчаних з середнім і низьким рівнем мотивації.

На основі обробки отриманих статистичних даних було зроблено висновок, що ефективність використання алгоритму для виявлення факторів мотивації і впливу на них підтверджується зростанням вміння застосовувати отриману інформацію на практиці, проявленням ініціативи з боку студентів і учасників, позитивним ставленням до вибраної спеціальності.

Перспективи подальших досліджень цієї проблематики складаються в психолого-педагогічних дослідженнях мотивації професійного навчання на різних рівнях системи професійного освіти.

Ключові слова: алгоритм формування, навчальна мотивація, психолого-педагогічні умови, фахівці професійного освіти.

V.Bakatanova, K.Potyomkina "Algorithm of educational motivation formation of professional education applicants".

In article features of applicants training of professional education – students of the highest and pupils of professional educational institutions are revealed. The carried-out analysis of references allowed to reveal certain contradictions between incorrectly picked up means and methods of training of common students and pupils` cultural and general education levels formation, on the one hand, both requirements of an education system and needs of trainees, with another.

For the purpose of determination of the current level and the direction of motivation there was a carried-out questioning of UIPA students and pupils of professional (professional) educational institutions and also questioning on identification of the reasons of a certain motivation. Using results of the conducted survey of students and pupils of professional education institutions and also the idea of pedagogical system developed by N.V. Kuzmina psychology and pedagogical conditions of students educational motivation formation were defined. According to certain psychology and pedagogical conditions of students educational motivation formation its algorithm was developed. It is constructed so that to have an opportunity to influence the reasons of a certain motivation within the program of training of specialists and personal experience of the teacher. To advantages of an algorithm it is possible to carry the sufficient accuracy of determination of the current level of motivation to training and also identification of positive and negative factors of educational process which influence motivation level. Also the algorithm considers the current level of the available knowledge, skills of students (pupils). Among shortcomings, despite universality of an algorithm, it is possible to note its duration of realization for groups of trainees with the average and low level of motivation.

On the basis of processing of the obtained statistical data the conclusion was drawn that the efficiency of use of an algorithm for identification of motivation factors and influence on them is confirmed by growth of ability to put the obtained information into practice, manifestation of an initiative from students and pupils, the positive attitude towards the chosen specialty.

Prospects of further researches of this perspective consist of psychology and pedagogical researches of vocational education motivation at different steps of professional education system.

Keywords: formation algorithm, educational motivation, psychology and pedagogical conditions, applicants of professional education.

Актуальність дослідження і постановка проблеми.

Мотивація відіграє особливу роль в навчальному процесі – від неї залежить

ставлення студентів до навчальних дисциплін та обраної професії. Але останнім часом професійні мотиви не завжди є пріоритетними для вибору спеціальності, що є фактором

зниження мотивації студентів до навчання. При будь-яких мотивах вступу до закладу професійної освіти існує ризик, що невірний підхід до навчання з боку педагога не тільки не поліпшить ставлення студентів і учнів до засвоєння фахових дисциплін та опанування професією, але може викликати відчуження навіть у тих, хто обрав спеціальність за власним бажанням. Саме тому важливою задачею педагога є планування підходів до навчання у кожній окремій навчальній групі на основі схильностей учня, його загальноосвітнього рівня, а також факторів, що впливають на мотивацію – в такому випадку він зрозуміє, що обрана ним спеціальність корисна, а головне – цікава.

На основі аналізу літературних джерел було визначено певне протиріччя між невірно підібраними засобами та методами навчання для формування загальнокультурного та загальноосвітнього рівнів учнів, з одного боку, та вимогами системи освіти та потребами студентів й учнів закладів професійної освіти, з другого.

Продовжується пошук педагогічних технологій, які мають вплинути на мотиваційну сферу студентів. Особливістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів є подвійна мотивація до педагогічної та фахової, техніко-технологічної діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій. Вивченням мотивації людини займалися Г. Келлі, Ю. Роттер, Д. Аткинсон, Р.Мей та ін. Серед сучасних дослідників відомі праці Є.П. Ільїна, Ю. Нікітіна та І. Нікітіної, С. Єрохіна. Дослідженню мотивації навчально-професійної діяльності студентів та учнів присвятили свої наукові роботи О.М. Арестова, Н.А. Бакшаєва, А.А. Вербицький, М.В. Делеу, М.І. Д'яченко, Л.Б. Ігельсон, А.А. Реан, Є.І. Савонько, Л.П. Урванцев та інші науковці. Дослідженням психологічних алгоритмів займалися Н.Ю. Харарі, М.Власов, С.Ю. Головін, А.І. Берг, Н. Вірт та ін.

Постановка завдання. Метою статті є розробка алгоритму формування навчальної мотивації здобувачів професійної освіти, визначення його переваг і недоліків, а також перспектив упровадження.

Виклад основного матеріалу. Минулого року серед студентів УПА було проведено анкетування з метою визначення поточного рівня та напряму мотивації та анкетування з метою виявлення причин, що на них впливають.

Користуючись результатами опитування, а також уявленням про педагогічну систему, розробленим Н.В. Кузьміною, були визначені психолого-педагогічні умови формування навчальної мотивації студентів, що опубліковані

нами в збірнику доповідей ЛІІ студентської наукової конференції факультету Міжнародних освітніх програм УПА [1, с.21].

Першою умовою є усвідомлення всіма підрозділами закладу професійної освіти такої мети своєї діяльності, яка передбачає формування професійного орієнтування в межах обраної спеціальності.

Другою умовою є випереджальний зміст професійної освіти, що відповідає сучасним та перспективним вимогам ринку праці.

Третя умова – це застосування інноваційних методів педагогічної комунікації.

Четверта умова – наявність компетентного викладача професійної освіти, який володіє навичками управління мотиваційним полем студента.

П'ята умова – відбір студентів і учнів на професійне навчання згідно з їх соціальними та професійними цінностями, професійними інтересами, здібностями, рівнем сформованості професійного орієнтування, рівнем загальної освіти, загальним культурний рівнем, який слід враховувати під час навчальної діяльності.

Визначені нами педагогічні умови формування навчальної мотивації студентів та учнів закладів професійної освіти стали основою для створення алгоритму формування навчальної мотивації студентів та його практичної перевірки.

Ізраїльський психолог та філософ Ной Юваль Харарі визначає алгоритм як ряд послідовних кроків, який може використовуватися для проведення розрахунків, вирішення завдань, прийняття рішень. Також він описує алгоритм не як поодинокий розрахунок, але як метод, яким керуються при розрахунках [2].

У словнику практичного психолога С.Ю. Головіна алгоритм – це метод або процедура для вирішення конкретної проблеми, яка обов'язково буде вирішена [3].

З точки зору психології, «людські» алгоритми складають окрему мову правил (вказівок) переробки вихідних даних, що використовуються для отримання бажаного результату, який визначається вихідними даними [4, с.270].

Основними властивостями алгоритму є:
- детермінованість (визначеність).
Направленість на досягнення однозначного результату обчислювального процесу при заданих вихідних даних. Завдяки цій властивості процес виконання алгоритму носить механічний характер;

- результативність. Вказує на наявність таких вихідних даних, для яких реалізується за заданим алгоритмом обчислювальний процес, котрий повинен через кінцеву кількість кроків зупинитися і видати шуканий результат;

- масовість. Ця властивість передбачає, що алгоритм повинен бути придатний для вирішення всіх завдань цього типу;

- дискретність. Обчислювальний процес розподіляється на окремі етапи, можливість виконання яких не викликає сумніву у виконавця.

Алгоритм повинен бути формалізований за допомогою конкретних образотворчих засобів. До них належать такі способи запису алгоритмів: словесний, формульно-словесний, графічний, мовою операторних схем, алгоритмічною мовою [5].

Найбільшого поширення завдяки своїй наочності отримав графічний (блок-схемний) спосіб запису алгоритмів.

Блок-схемою називається графічне зображення логічної структури алгоритму, в якому кожен етап процесу обробки інформації подається у вигляді геометричних символів (блоків), що мають певну конфігурацію в залежності від характеру виконуваних операцій [6].

Перелік символів, їх найменування, які відображаються ними функції, форма і розміри визначаються ДСТУ 28147:2009 (ГОСТ 28147-89) [7].

При всьому розмаїтті алгоритмів розв'язання завдань у них можна виділити три основні види обчислювальних процесів:

- лінійний;
- розгалужений;
- циклічний.

Лінійним називається такий обчислювальний процес, при якому всі етапи рішення задачі виконуються в природному порядку проходження цих етапів.

Розгалуженим називається такий обчислювальний процес, в якому вибір напрямку обробки інформації залежить від вихідних або проміжних даних (від результатів перевірки виконання будь-якої логічної умови).

Циклічним називається алгоритм із багаторазово повторюваною ділянкою обчислень. Обчислювальний процес, що містить один або кілька циклів, називається циклічним. За кількістю виконання цикли поділяються на цикли з певним (заздалегідь заданим) числом повторень і цикли з невизначеним числом повторень. Кількість повторень останніх залежить від дотримання деякої умови, що задає необхідність виконання циклу. При цьому умова може перевірятися на початку циклу – тоді мова

йде про цикл з передумовою, або в кінці – тоді це цикл з умовою поста [8, с.6-19].

У відповідності до визначених психолого-педагогічних умов формування навчальної мотивації студентів було створено алгоритм формування мотивації навчальної діяльності студентів (рис. 1).

Як показують результати опитування студентів УПА [9], щоб рівень мотивації до навчання був високим, необхідно обрати підхід до мотивування такий, що врахує наявний рівень мотивації студентів навчальної групи та причин (якщо вони існують) невдоволення навчальним процесом. Розроблений алгоритм мотивації побудований таким чином, щоб мати змогу впливати на причини мотивації в межах програми підготовки фахівців та особистого досвіду викладача.

За своєю структурою алгоритм схожий на послідовність дій. Проте він складається не тільки з дій, а також із альтернативних запитань, відповідь на кожне з яких визначає наступний крок або напрям ходу подій [10, с.173].

До переваг алгоритму можна віднести достатню точність визначення поточного рівня мотивації групи до навчання, а також виявлення позитивних та негативних факторів навчального процесу, що впливають на рівень мотивації. Також алгоритм враховує поточний рівень наявних знань вмінь та навичок студентів (учнів). Це важливо через те, що занадто легкі або занадто складні завдання також можуть негативно вплинути на мотивацію до навчання. Ідеальним варіантом будуть різнорівневі завдання.

Серед недоліків, незважаючи на універсальність алгоритму, можна відзначити довгостроковість формування мотивації для груп із середнім та низьким її рівнем.

Як ми бачимо, цей алгоритм призначений для формування навчальної мотивації студентів під час реалізації навчального процесу. Вирішенням деяких питань можуть стати факультативні заняття або профільні заходи, що також впливають на ставлення студентів до навчання, але не входять в алгоритм. Тож, для кожної окремої групи можливі додаткові чинники, проте складений нами алгоритм є тією основою, що дозволяє визначити причини непорозуміння в навчальному процесі та усунути їх.

Застосування алгоритму формування навчальної мотивації студентів було перевірено експериментальним шляхом під

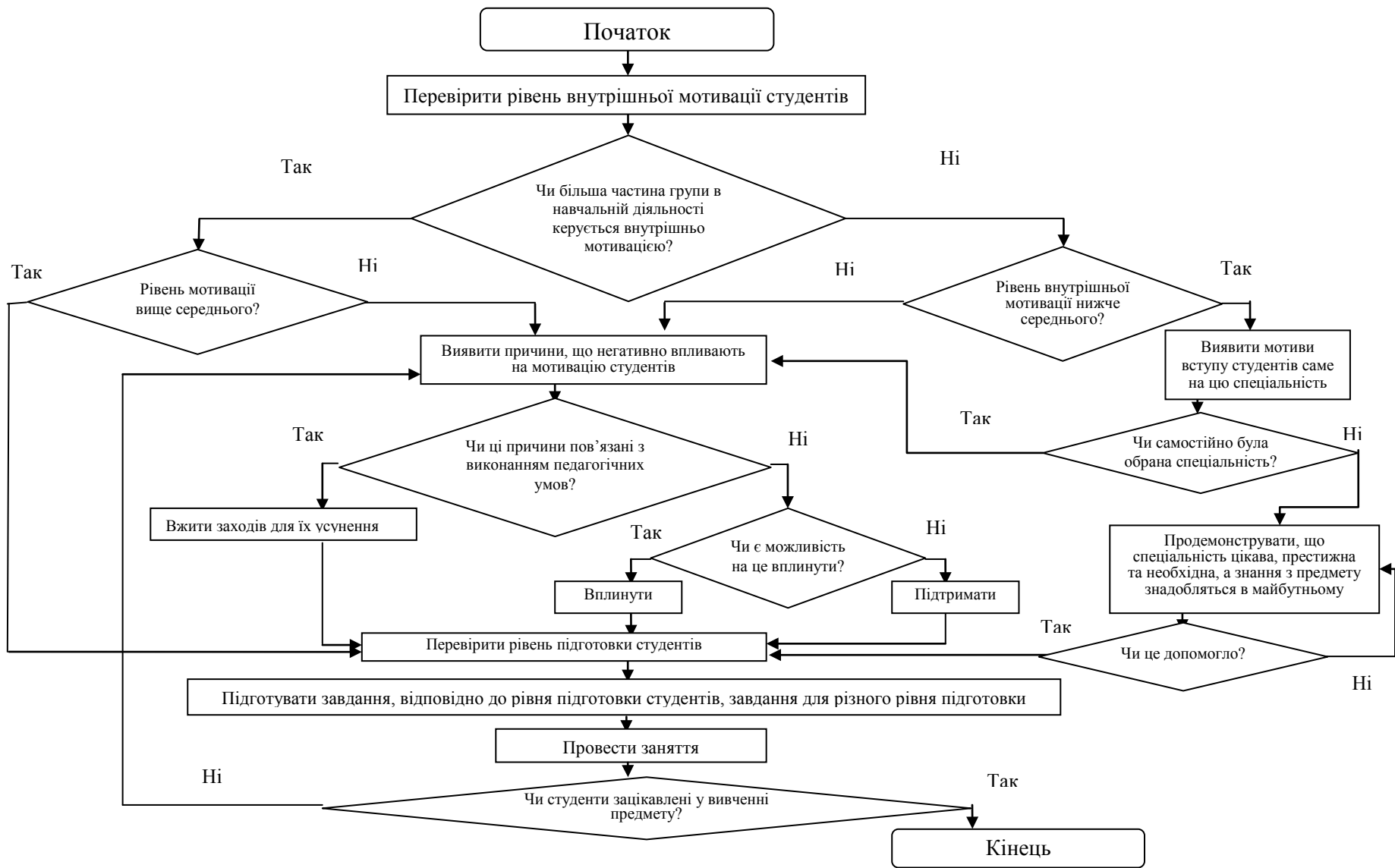

Рис.1 Алгоритм формування мотивації навчальної діяльності студентів.

час проходження наукової та науково-педагогічної практики в професійному закладі освіти «Бердянський машинобудівний професійний ліцей».

Дамо певні пояснення стосовно алгоритму. На першому етапі було перевірено поточний рівень та направленість навчальної мотивації учнів спеціальності 7436 «Швачка» (4-й розряд).

За результатами анкетування було визначено таке.

Тест-опитувальник для перевірки рівня та напрямку мотивації показав, що 64,29% учнів в процесі навчання керуються зовнішньою мотивацією, а 35,71% – внутрішньою.

Таке співвідношення дає змогу викладачам використати можливості внутрішньої мотивації для розвитку професійної спрямованості учнів.

Було виявлено, що 35,71% респондентів мають низький рівень внутрішньої мотивації, 42,86% – середній і 21,43% – високий.

Отже, 64,29% респондентів мають середній та високий рівень внутрішньої мотивації, що мають використовувати викладачі у своїй педагогічній діяльності.

Авторська анкета мотивації учнів розрахована на визначення мотивів та стимулів навчання та здобуття професійної освіти, а також для виявлення причин, що пригнічують мотивацію до навчання за профілем. Результати анкетування дозволили визначити таке.

За власним бажанням пішло вчитися 61,54% респондентів, за порадою батьків чи друзів – 7,69%, а для 15,38% опитуваних було все одно, куди поступати. 15,38% поступили на навчання саме в цей заклад професійної освіти через те, що це спадкова сімейна справа.

Вивчення відповідей на запитання «Що є найкращою мотивацією в процесі навчання для учня?» дало змогу зазначити таке: 50% учнів вважають, що найкращою мотивацією для навчання є стипендія; 14,29% такою вважають можливість розвитку та самореалізацію; 35,71% прагнуть здобути престижну професію.

Із цих результатів видно, що більшість учнів обрала головною мотивацією стипендію через прагнення до відносної фінансової незалежності. На другому місці стоїть престижна професія, тому що вона дає перспективи і відносну надійність при працевлаштуванні. Можливість розвитку та самореалізації обрали учні з розвиненими

творчими здібностями, для яких головними є вищі потреби.

Відповіді на запитання «Чи цікава наразі спеціальність, яку ви вивчаєте?» дозволили констатувати, що 42,86% респондентів подобається обрана спеціальність, а 57,14% – ні.

Аналіз причин, які привели учнів до розчарування обраною спеціальністю, є вирішальним для управління мотивацією учнів до навчання. Для їх вивчення було задане запитання «Чи збираєтесь Ви працювати за спеціальністю після закінчення навчання?». Відповідь на нього показала, що 42,86% планують працювати за спеціальністю, а 57,14% – ні. Причому здебільшого одним і тим самим учням і спеціальність подобається, і вони збираються за нею працювати.

Вивчення задоволеності респондентів якістю викладання спеціальних дисциплін показало, що серед опитуваних 42,87% задоволені викладанням спецдисциплін і 57,14% не задоволені.

Серед найчастіших причин невдоволення викладанням спеціальних дисциплін (виробничого навчання та технологій) були названі такі:

- нудно викладають;
- мало практики;
- не шийють готові вироби, а тільки обробляють вузли;
- замала матеріально-технічна база для проведення занять.

На розгорнуте запитання «Навіщо здобувати освіту?» деяким учням було важко відповісти, а ті, хто відповіли, написали:

- щоб приносити користь суспільству;
- заради самореалізації;
- заради підвищення самооцінки;
- щоб не засмучувати батьків;
- щоб бути, як усі;
- щоб бути розумним.

Метою третього опитувальника було визначення основних мотивів, якими керується піддослідна група в процесі навчання.

Як ми бачимо з результатів опитування, у 35% учнів переважають мотиви уникання, на другому місці знаходяться мотиви творчої самореалізації – 21,43%, далі йдуть мотиви престижу – 14,29% і однаковий відсоток учнів керується комунікативними мотивами, професійними мотивами, навчально-пізнавальними мотивами та соціальними мотивами.

Такі результати свідчать про те, що учні бояться осуду батьків та соціуму, бояться брати відповідальність за результати своєї

діяльності, проте значна частина групи – люди творчі, і люди, що дбають про власне майбутнє. Однак група не є згуртованою, існують проблеми з комунікацією, що також стає однією з причин зниження рівня позитивної мотивації до навчання.

Виходячи з результатів анкетування в цілому, можна зробити висновки, що більшість учнів досліджуваної групи обирали спеціальність за власним бажанням, але причини їх вступу не завжди пов'язані з вподобанням спеціальності, а скоріше пов'язане зі страхом не виправдати довіру з боку батьків та соціуму. Є такі учні, які обрали професію свідомо і скеровані внутрішньою мотивацією, але через недостатність матеріальної бази та недосконалий розрахунок годин на виробниче навчання та спеціальні дисципліни, а ще через невіру викладачів у власні сили учнів вони поступово від курсу до курсу втрачають мотивацію і навчаються не заради здобуття професійних знань, вмінь та навичок.

Було також проведено педагогічне спостереження за групою під час відвідування занять протягом двох тижнів. Паралельно із спостереженням були проведені бесіди з психологом ліцею та викладачами стосовно психічних особливостей групи та загальноосвітнього рівня її учнів.

Отже, поточний рівень підготовки учнів такий: загальноосвітні ЗУН – нижче середнього; ЗУН з профільних дисциплін – низький.

Відвідуваність занять – спадає під кінець тижня, коли вивчаються профільні предмети.

Дисципліна – низька, окрім предметів, що подобаються групі (астрономія, економіка.)

Переважає частина групи за темпераментом – холерики та меланхоліки. Також в учнів досліджуваної групи спостерігаються комплекси неповноцінності, пов'язані із зовнішністю, розумовими здібностями, оцінюванням результатів праці. Крім того, спостерігався булінг із боку одних учнів над іншими.

Для занять в групі був створений комплекс інноваційних завдань для більшої зацікавленості в навчальних дисциплінах: кросворди з поступово зростаючим рівнем складності – для підвищення впевненості в собі та стимулювання пошукових навичок; міні-ігри, що потребують командної роботи або змушують виходити по черзі до дошки та знаходити рішення власними силами; індивідуальні завдання – для розвитку творчого мислення та практичного

застосування набутих знань, а також командні ігри та показ тематичних ігор на перервах («Бумажки», «Анкі-картки»). З деякими учнями були проведені консультації щодо незрозумілих питань із дисциплін, а також вправи на підвищення самооцінки.

Завершальний етап розробленого алгоритму – аналіз ефективності впровадження методики формування навчальної мотивації. Розглянемо його.

Під час проведення занять було здійснено педагогічне спостереження за зміною рівня мотивації учнів. Спостереження здійснювалося за такими параметрами:

- рівень підготовки до заняття (наявність виконаного домашнього завдання та необхідного приладдя);
- прояв навчально-пізнавальної активності;
- міжособистісні відносини
- засвоєння нової інформації;
- уміння застосовувати отриману інформацію при виконанні завдань;
- прояв ініціативи;
- ставлення до навчальної дисципліни та професії.

Для оцінювання була розроблена 10-бальна шкала, де один бал відповідав найгіршому прояву показника, 10 балів – найліпшому.

Для спостереження була обрана дисципліна «Матеріалознавство швейних виробів», у межах якої проводився урок з теми «Асортимент бавовняних тканин. Погрупування бавовняних тканин за торговельним прейскурантом. Коротка характеристика окремих груп і видів бавовняних тканин».

Особливістю уроку явилось те, що це був урок із використанням міні-гри «Знайди призначення матеріалу». Результати спостереження подані в табл. 1.

Спостереження у межах цієї дисципліни було проведене на уроці з теми «Поняття про конфекціонування матеріалів. Вибір основних, підкладкових та прокладкових матеріалів до конкретних моделей одягу».

Особливістю уроку – використання конфекційних карт та комплекту матеріалів як засобу для перевірки вміння застосовувати отримані знання на практиці. Дані спостереження подані в табл. 2.

Третє спостереження було здійснене в межах дисципліни «Основи конструювання швейних виробів» на уроці з теми «Розрахунки для визначення положення горловини, плечових контурів, пройми та виточок».

Таблиця 1

Результати педагогічного спостереження
на першому занятті

№	Показник	Прояв (в балах)
1	Рівень підготовки до заняття	3
2	Прояв навчально-пізнавальної активності	4
3	Міжособистісні взаємовідносини	4
4	Засвоєння нової інформації	6
5	Уміння застосовувати отриману інформацію при виконанні завдань	5
6	Прояв ініціативи	5
7	Ставлення до навчальної дисципліни та професії	5

Таблиця 2

Результати педагогічного спостереження
на другому занятті

№	Показник	Прояв (в балах)
	Рівень підготовки до заняття	5
	Прояв навчально-пізнавальної активності	8
	Міжособистісні взаємовідносини	5
	Засвоєння нової інформації	6
	Уміння застосовувати отриману інформацію при виконанні завдань	7
	Прояв ініціативи	7
	Ставлення до навчальної дисципліни та професії	6

Особливість уроку – на попередньому уроці з теми «Основні розрахунки для побудови креслень спинки та пілочки прямого силуету з вшивним рукавом» стало очевидно, що учні погано орієнтуються в назвах та умовних позначках розмірних ознак та припусків на свободу облягання й обробки.

Наприкінці попереднього заняття учням було дано завдання підготуватися до диктанту з розмірних ознак. Для підготовки було запропоновано скористатися спеціально розробленими та виготовленими картками для тренування пам'яті.

Учні гралися картками один з одним на перервах, що посприяло тому, що контроль вони здали добре, а також покращилися міжособистісні відносини. Результати цього спостереження подано в табл. 3.

Четверте спостереження здійснювалося у межах дисципліни «Технологія виготовлення швейних виробів» при вивченні теми «Обробка корсету».

Таблиця 3

Результати педагогічного спостереження
на третьому занятті

№	Показник	Прояв (в балах)
1	Рівень підготовки до заняття	10
2	Прояв навчально-пізнавальної активності	8
3	Міжособистісні взаємовідносини	8
4	Засвоєння нової інформації	8
5	Уміння застосовувати отриману інформацію при виконанні завдань	9
6	Прояв ініціативи	8
7	Ставлення до навчальної дисципліни та професії	8

Особливість уроку – як завдання на перевірку знання деталей крою та особливостей обробки деталей крою був використаний кросворд.

Отримані при спостереженні дані були зведені в табл. 4.

Таблиця 4

Результати педагогічного спостереження
на четвертому занятті

№	Показник	Прояв (в балах)
1	Рівень підготовки до заняття	9
2	Прояв навчально-пізнавальної активності	9
3	Міжособистісні взаємовідносини	8
4	Засвоєння нової інформації	8
5	Уміння застосовувати отриману інформацію при виконанні завдань	8
6	Прояв ініціативи	8
7	Ставлення до навчальної дисципліни та професії	8

П'яте спостереження здійснювалося в межах дисципліни «Виробниче навчання» при вивченні теми «Обробка потаємної застібки».

Особливість уроку – з метою підвищення рівня внутрішньої мотивації до навчання, а також для кращого зв'язку теми з практичним використанням ЗУН були підібрані останні колекції моди, в яких використовується потаємна застібка різних видів, також з метою привернення уваги до інструктажу з техніки безпеки була використана інтерактивна презентація. Результати спостереження подані в табл. 5.

Таблиця 5
Результати педагогічного спостереження
на п'ятому занятті

№	Показник	Прояв (в балах)
1	Рівень підготовки до заняття	9
2	Прояв навчально-пізнавальної активності	9
3	Міжособистісні взаємовідносини	8
4	Засвоєння нової інформації	9
5	Уміння застосовувати отриману інформацію при виконанні завдань	8
6	Прояв ініціативи	8
7	Ставлення до навчальної дисципліни та професії	9

Шосте заняття, де здійснювалося спостереження, було проведене з дисципліни «Технологія виготовлення швейних виробів» з теми «Обробка бортів у верхньому одязі».

Особливість уроку: як завдання на перевірку знання деталей крою та особливостей обробки деталей крою був використаний кросворд, також була використана презентація з послідовністю обробки бортів підбортами. Дані спостереження подано в табл. 6.

Таблиця 6
Результати педагогічного спостереження
на шостому занятті

№	Показник	Прояв (в балах)
1	Рівень підготовки до заняття	10
2	Прояв навчально-пізнавальної активності	9
3	Міжособистісні взаємовідносини	8
4	Засвоєння нової інформації	9
5	Уміння застосовувати отриману інформацію при виконанні завдань	8
6	Прояв ініціативи	10
7	Ставлення до навчальної дисципліни та професії	9

Таким чином, при використанні методики та алгоритму мотивації навчальної діяльності у Бердянському машинобудівному професійному ліцеї в учнів професії 7436 «Швачка» спостерігався позитивний прогрес за всіма показниками.

Показник прояву рівня підготовки до уроків виріс з 3 до 10, тобто у 3,33 рази. Такий результат свідчить про збільшення рівня відповідальності за свої вчинки та готовності до перевірки наявних ЗУН і здобуття нових.

Показник прояву навчально-пізнавальної активності виріс із 4 до 9 (в 2,25 рази). Позитивна динаміка навчально-пізнавальної активності учнів свідчить про їх зацікавленість у вивченні дисциплін.

Показник сприйнятливості міжособистісних взаємовідносин у досліджуваній групі виріс із 4 до 8 – у 2 рази.

Налагодження міжособистісних зв'язків є однією з умов для роботи в колективі, яка передбачає працю в ательє або швейному потоці, а також зменшує прояви нейротизму.

Показник рівня засвоєння нової інформації виріс із 6 до 9 балів (у 1,5 рази).

Покращення швидкості, якості та довгостроковості засвоєння нових ЗУН є гарантом безпосереднього використання їх в практичних цілях.

Показник уміння практичного застосування отриманих знань на практиці виріс із 5 до 8 – в 1,6 рази. Зростання уміння використовувати на практиці здобуті раніше ЗУН означає покращення кваліфікаційного рівня і, як показує досвід, зацікавленості в майбутній професії.

Показник прояву ініціативи виріс із 5 до 10 – у 2 рази. Позитивна динаміка прояву ініціатив свідчить про те, що учні перестали боятися помилятися та експериментувати, що є гарним стартом для прояву творчих здібностей.

Показник ставлення до обраної професії виріс із 5 до 9 балів – у 1,8 рази.

Покращення ставлення до професії в цілому та до окремих дисциплін зокрема, збільшує шанси на влаштування на роботу та зменшує вірогідність передчасного професійного вигорання.

Після застосування методики мотивації навчальної діяльності студентів можна зробити такі висновки:

- в учнів подальшого розвитку набули комунікативні навички,
- зросла концентрація уваги;
- покращилось абстрактне мислення.

Завдяки практичному застосуванню алгоритму формування навчальної мотивації учні стали відповідальніше ставитися до завдань навчального процесу, у них з'явилась повага до професії, праці, викладачів, один до одного, покращилась дисципліна в групі. Також завдяки застосуванню алгоритму спостерігалось підвищення самооцінки та усвідомлена зацікавленість у майбутній професії. Це виявлялось у самостійному пошуку

додаткової інформації та перегляді відповідних профілю навчання відео з ініціативи самих учнів. Між учнями на перервах спостерігалися дискусії з хвилюючих їх тем фахових дисциплін.

Висновки. 1. Навчальна діяльність передусім мотивується внутрішнім мотивом, коли пізнавальна потреба особистості спрямована на предмет діяльності, а також зовнішніми мотивами.

2. Одним із основних завдань сучасної освіти є формування у студентів стійкої мотивації до навчання, що допоможе їм визначитися професійно та стати кваліфікованими фахівцями. Запровадження визначених психолого-педагогічних умов мають змінити на краще мотивацію студентів та учнів до навчання.

Список використаних джерел

-1. Збірник Доповідей ЛІІІ студентської наукової конференції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://drive.google.com/open?id=1Uv-pnasgpzvqKIKMNO3IUuZuiCHAes32> – Дата звернення 03.05.2020р.

2. Юваль Ной Харари. Homo Deus. Краткая история будущего [Електронний ресурс] / Юваль Ной Харари. – Режим доступу : <https://www.livelib.ru/book/51469/readpart-nomo-deus-kratkaya-istoriya-buduschego-yuval-noj-harari/~18> – Дата звернення 07.05.2020р.

3. Головин С. Ю. Словарь практического психолога [Електронний ресурс] / С. Ю. Головин. – Минск : Харвест, 1998. – Режим доступу : <http://www.persev.ru/algorithm> – Дата звернення 28.04.2020р.

4. Берг А. И. Управление, информация, интеллект / под ред. А. И. Берг, Б. В. Бирюков, Е. С. Геллер [и др.]. – М. : Мысль, 1976. – 383 с.

5. Вирт Н. Алгоритмы и структуры данных / Н. Вирт. – М. : Мир, 1989. – 360 с.

6. Каймин В. А. Информатика : учебник / В. А. Каймин. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : ИНФРА-М., 2001. – 272 с.

7. ДСТУ 28147:2009. Система обробки інформації. Захист криптографічний. Алгоритм криптографічного перетворення» (ГОСТ 28147-89). – Чинний від 2009-02-01. – Київ : Держстандарт України, 2009. – 26 с.

8. Богач І. В. Алгоритми розв'язання задач з програмування. Решебник / І. В. Богач, С. М. Довгалець, В. М. Дубовий. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 119 с.

9. Результаты анкетування та опитування студентів УПА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://drive.google.com/open?id=1dmz89MPH5h5I64IxKcXfRVLUO2h8hXPd>. – Дата звернення 07.05.2020р.

3. При підборі методик навчання, що сприяють підвищенню рівня мотивації студентів важливо врахувати поточний рівень мотивації, фактори, що можуть вплинути на мотивацію до навчання, потреби студентів, а також їхній загальноосвітній та загальнокультурний рівень підготовки.

4. Ефективність використання алгоритму для виявлення цих факторів та впливу на них підтверджується ростом умінь застосовувати отриману інформацію на практиці, проявом ініціативи з боку студентів та позитивним ставленням до обраної спеціальності.

Перспективи подальших досліджень цієї проблематики полягають у психолого-педагогічних дослідженнях мотивації фахового навчання на різних щаблях системи професійної освіти.

10. Степанов А. Н. Курс информатики для студентов информационно математических специальностей / А. Н. Степанов. – СПб. : Питер, 2018. – 1088 с.

References

1. Zbirnyk Dopovidei LIII studentskoj naukovoї konferentsii [Collection of Reports of the LIII student's scientific conference] 2019, viewed May 3 2020, <<https://drive.google.com/open?id=1Uv-pnasgpzvqKIKMNO3IUuZuiCHAes32>>.

2. Juval Noj Harari 2018, Homo Deus. Kratkaja istorija budushhego [Homo Deus. Short history of the future], viewed May 7 2020, <<https://www.livelib.ru/book/51469/readpart-nomo-deus-kratkaya-istoriya-buduschego-yuval-noj-harari/~18>>.

3. Golovin, SJu 1998, Slovar prakticheskogo psihologa [Dictionary by the practical psychologist], Harvest, Minsk, viewed April 28 2020, <<http://www.persev.ru/algorithm>>.

4. Berg, AI, Birjukov, BV, Geller, ES (eds.) 1976, Upravlenie, informacija, intellect [Management, information, intelligence], Mysl, Moskva.

5. Virt, N 1989, Algoritmy i struktury dannyh [Algorithms and structures of data], Mir, Moskva.

6. Kajmin, VA 2001, Informatika [Informatics], 2nd edn, INFRA-M, Moskva.

7. DSTU 28147:2009 Systema obrobky informatsii. Zakhyst kryptografichnyi. Alhorytm kryptografichnoho peretvorennia (HOST 28147-89) 2009 [SSTU 28147:2009 System of information processing. Cryptographic protection. Algorithm of cryptographic transformation (SIST 28147-89)], Derzhstandart Ukrainy, Kyiv.

8. Bohach, IV, Dovhalets, SM & Dubovyi, VM 2017, Alhorytmy rozv'iazannia zadach z prohramuvannia [Algorithms of the solution of tasks gj to programming], Vinnytskyi natsionalnyi tekhnichnyi universyte, Vynnytsya.

9. Rezultaty anketuvannia ta opytuvannia studentiv Ukrainskoi inzhenerno-pedahohichnoi akademii n.d. [Results of questioning and poll of students of UIPA], viewed May 7 2020, <<https://drive.google.com/open?id=1dmz89MPH5h5I64IxKcXfRVLUO2h8hXPd>>.

10. Stepanov, AN 2018, Kurs informatiki dlja studentov informacionno-matematicheskikh specialnostej [Informatics course for students of information and mathematical specialties], Piter, Sankt-Peterburg.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2020 р.